

VRIJ BAAN VOOR DE VRIJWILLIGER

KNZB ziet graag dat zwemvereniging het bad gaat exploiteren

Door **Jeroen Kuypers**

De vereniging als (mede)exploitant van het zwembad. De zwembond KNZB ijvert bij tientallen gemeenten in Nederland om de zwem- en poloclubs, reddingsbrigades en andere sportieve gebruikers van het bad meer zeggenschap in het beheer te geven. Tegelijkertijd helpt de bond verenigingen om vrijwilligers bij te scholen voor hun belangrijke taak. Het moet ervoor zorgen dat de exploitatie van zwembaden in Nederland goedkoper wordt, dat met sluiting bedreigde zwembaden dus open kunnen blijven én er zelfs nieuwe baden worden gebouwd.

Met het Masterplan Accommodaties 'Gezocht: water', waarvan de eerste versie uit 2009 dateert, liep de KNZB destijds wat voor de muziek uit. De bond constateerde dat er een structureel tekort was aan zwembad voor zwemverenigingen. Er was bij de lokale autoriteiten echter nauwelijks gehoor voor de vijf scenario's die de bond schetste, en waarbij clubs minimale tot maximale betrokkenheid bij de exploitatie van een zwembad kregen. KNZB-manager Mathieu Daalder: "De gevolgen van de economische crisis waren in de meeste gemeenten nog niet voelbaar." Eenmaal financieel meer in de knel begonnen diverse gemeenten zich echter te buigen

over mogelijkheden te bezuinigen op de exploitatie van het plaatselijke zwembad. Toen dergelijke geluiden almaar krachtiger werden, en de participatiemaatschappij als organisatievorm bij steeds meer bestuurders voorin de mond kwam te liggen, besloot de KNZB nog eens volgas te geven. Met een aangepaste, verbeterde versie van het Masterplan én het Handboek Zwembaden in de hand ging de zwembond met een groot aantal gemeenten, die zich meer en meer op hun kerntaken willen concentreren, in gesprek. "Wij bieden echt een oplossing voor een lastig dossier", aldus Daalder. De bond communiceert het als volgt: "Door actieve participatie en nadrukkelijke activering van vrijwilligers kunnen

zwemverenigingen een relevante rol spelen in de ontwikkeling en risicodragende exploitatie van het zwembad."

2521-BADEN

Momenteel is de bond met wel veertig steden en dorpen in overleg. Op drie plekken, Alblasserdam, Culemborg en Almere, heeft dat reeds tot de bouw van een nieuw bad geleid, een zogeheten 2521 Gewoon Zwemmen-bad. "Dit innovatieve, duurzame zwembad-concept geeft optimale voorwaarden voor publiekprivate samenwerking en maatschappelijk verantwoorde zwembadexploitatie", aldus directeur Sander ten Broek. "2521 is een goedkoper te bouwen en slimmer te exploiteren alternatief."

Het 2521-bad in Alblasserdam is inmiddels een half jaar operationeel

De naam 2521 staat voor de afmetingen van het bad, 25 meter lang bij 21 meter breed. Met de toevoeging Gewoon Zwemmen is meteen verteld waar het bad voornamelijk voor dient. Om gewoon te zwemmen: baantjes trekken, duiken, leren zwemmen. Waar het in een subtropisch zwemparadijs om de glijbanen, de golfslag, bubbelbaden en de palmbomen gaat, is een 2521 Gewoon Zwemmen-bad eerst en vooral om te zwemmen. "Veel van die subtropische baden zijn rond en slechts monofunctioneel te gebruiken. De 2521-baden zijn back to basic, maar wel multifunctioneel te gebruiken", aldus Ten Broek.

De KNZB ziet veel in de combinatie van duurzaam bouwen en maatschappelijk

exploiteren. Het 2521 Gewoon Zwemmen-bad is "een antwoord op de steeds duurder wordende zwemvoorzieningen in Nederland. Uitgangspunt was een zwembad te ontwikkelen vanuit exploitatie. Door de ontwikkeling van een slim gebouw, wat 30% minder energie verbruikt met lage onderhoudskosten, een voorspelbare programmering en slim gebruikmaken van lokale samenwerkingspartijen." Een 2521-bad kan voor zo'n 4,5 miljoen euro (exclusief btw, parkeerfaciliteiten en extern projectmanagement) worden neergezet. De exploitatie in Alblasserdam is in handen van een stichting. Drie onafhankelijke bestuurders uit de samenleving vormen het bestuur. De stichtingsbestuurders in Culemborg zijn

vanuit de clubs voorgedragen. In Almere-Poort is Optisport de contractant. Er wordt daar gewerkt aan een samenwerkingsverband met de verenigingen waaronder De Aalscholver, dat verantwoordelijk was voor het oorspronkelijke idee voor een nieuw bad in deze wijk van Almere.

Het 2521-bad in Alblasserdam is inmiddels een half jaar operationeel, in Almere-Poort en Culemborg is recent 'pannenbier' geschonken (een term uit de bouw; wanneer het hoogste punt van een gebouw is bereikt en de dakpannen gelegd kunnen worden, wordt bier geschonken). Diverse contracten voor nieuwe baden worden momenteel klaargemaakt voor ondertekening, bovendien wordt door de KNZB in

heel Nederland met gemeenten gesproken over verbouwing van de huidige baden en/of een verregaande exploitatie door de gebruikers van weleer. Daalder: "In iedere gemeente is de situatie anders,

zwembaden in Nederland zie je dat de meeste gemeenten zeggen dat de exploitatie ze teveel geld kost. Ze kopen dat dan af door een partij, voor een 25-meterbad, pakweg 400.000 euro per jaar te geven

ging erin betreft, het voor de helft kan, zeg 200.000 euro. Daarmee is ook voor de gemeente de financiële druk kleiner. Bovendien krijgt de zwemclub een sterkere positie in het bad. De club heeft dan de mogelijkheid zich niet twee keer twee uur, maar bijvoorbeeld 7x8 uur per week te tonen. Zo neemt de dynamiek in een bad flink toe." De KNZB is ervan overtuigd dat dat nu juist ook de winst op gaat leveren. Daalder: "Je moet je niet alleen op kostenreductie focussen, maar juist ook op de batenkant. Er komt toch meer reuring, meer aanloop naar het bad. Daarmee stijgen de inkomsten. Dat is misschien nog wel belangrijker dan kostenreductie."

“ DE SOCIALE COHESIE IS ENORM GEGROEID, HET ZWEMBAD IS EEN HUISKAMER GEWORDEN”

omdat de gemeente andere behoeftes heeft. Maar ook omdat de ene vereniging niet met de andere te vergelijken is."

KOSTENREDUCTIE ÉN MEER AANLOOP

Hoewel de exploitatiekosten van een bad zeer verschillend zijn, is een jaarbedrag van tussen de 400.000 en 500.000 euro meestal reëel. De exploitatie van een subtropisch zwemparadijs kost een veelvoud van dat bedrag. KNZB-directeur Jan Kossen schetste onlangs in *Sport & Strategie* al hoe een gemeente kan besparen. "Als je je gaat verdiepen in de exploitatie van

en die het bad te laten exploiteren." Vóór de Tweede Wereldoorlog werden zwembaden in de regel altijd door verenigingen geëxploiteerd. Tijdens de Wederopbouw kwam een groot deel van de organisatie van vrijetijdsbesteding op de schouders van gemeenten. Pas toen die de exploitatie ervan lastig begonnen te vinden, kwamen de commerciële sportaanbieders erbij. En nu wacht, wat de KNZB betreft, een nieuw hoofdstuk.

Kossen: "Wij denken dat als je niet een commerciële partij, maar een vereni-

Voor de KNZB vervult het zwembad een belangrijke sociale functie. Sander ten Broek, directeur van 2521 Gewoon Zwemmen, omschrijft het visitekaartje in Alblasterdam als "een nat buurt-huis." Het zwembad is een thuis voor de verenigingen, maar heeft bovendien een meerwaarde voor stad én wijk.

Net als de bond is Ten Broek ervan overtuigd dat een grotere betrokkenheid van de verenigingen bij de exploitatie ook de aantrekkelijkheid van het bad ten goede komt. Kossen gaf recent in *Sport*

WIJ ZEGGEN: VRIJWILLIGERS WAAR HET KAN, BETAALDE KRACHTEN WAAR HET MOET

& *Strategie* nog meer ongenoegen prijs. Weliswaar trok hij vrijwel dagelijks zijn baantjes, nooit zag hij iemand van een zwemvereniging. Terwijl hij toch graag zo nu en dan van een kenner tips zou krijgen over zijn slag en houding in het bad. Daalder: "Je moet als vereniging zichtbaar zijn. Bezoekers van een bad moeten de aanwezigheid van een zwemclub kunnen voelen, ruiken, ze moeten de kans hebben iemand aan te spreken."

VERBLUFFENDE RESULTATEN

De eerste resultaten van de zwembaden nieuwe stijl, met verregaande invloed van de clubs, zijn verbluffend. Zwem- en polovereniging Wiekslag zag sinds de opening van 2521 Gewoon Zwemmen in Alblasserdam het ledental meer dan verdubbelen. In zes maanden tijd, de opening door Pieter van den Hoogenband was op 11 oktober 2014, steeg dat van ruim 200 naar een kleine 500. "De sociale cohesie is enorm gegroeid, het zwembad is een huiskamer geworden."

In gesprekken met gemeenten neemt de KNZB overigens een nadrukkelijke voortrekkersrol op zich. Daalder: "We blijven, ook nadat een en ander geregeld is, met de gemeenten in gesprek. We bieden ondersteuning, zowel aan gemeente als aan verenigingen, en leggen beide uit wat in hun geval de beste oplossing is."

De KNZB vindt dat gemeenten nadat ze akkoord zijn gegaan met een nieuwe situatie, niet zomaar hun handen van een bad af mogen trekken. Je kunt van vrijwilligers immers niet verwachten dat ze van

vandaag op morgen een verzwaring van hun takenpakket aankunnen. Daalder: "Dat zeggen we ook tegen gemeenten: we kunnen als bond en gemeente niet meteen alles aan de vereniging overlaten." Er is educatie nodig. Daalder: "Via het concept Organiserend Vermogen maken we een analyse van wat er wel of niet bij een vereniging aanwezig is, en wat er zou moeten veranderen. Financiën, marketing, trainers; overal zijn andere behoeftes, in geen enkele gemeente is de situatie identiek."

Volgens Daalder zijn vrijwilligers enthousiast over de grotere verantwoordelijkheid die hen wordt toebedeeld. "Het gaat er niet om dat ze veel moeten, maar mogen doen. Er zijn veel vrijwilligers die graag meer willen doen, die het fijn vinden dat hun vereniging tijdens cluburen ook de horeca runt. Als de vereniging 's avonds in het bad actief is, hoeft er niet per se ook nog een toezichthoudende exploitant rond te lopen. En als de vereniging de verantwoordelijkheid heeft, kan het ook zijn dat de club zich vrijer voelt, zich beter ontplooit." De aanwezige vrijwilliger langs het bad moet wel over de benodigde diploma's beschikken. Hij moet sowieso EHBO'er en BHV'er zijn en het diploma Reddend Zwemmen bezitten.

Vanzelfsprekend kunnen niet alle taken door vrijwilligers worden vervuld. Kossen: "Een aantal vitale functies in zo'n zwembad

moet natuurlijk door professionals worden gedaan." Zo is de waterkwaliteit een zorg van specialisten én computers. Ten Broek: "Wij zeggen: vrijwilligers waar het kan, betaalde krachten waar het moet." Volgens Ten Broek is er, als je goed inventariseert waar de kracht van de vrijwilligers ligt en waar ze lol in hebben, aan menskracht geen gebrek. "Je waardering voor deze mensen uitspreken is een belangrijk iets."

KNZB spoort andere bonden aan: toon durf en ondernemerschap

De KNZB durft, steekt zijn nek uit. En trekt de portemonnee. Het conceptbad 2521 Gewoon Zwemmen kwam er met de nodige ondernemingsgeest. De plannen om clubs meer verantwoordelijkheid in het bad te laten nemen, zijn evenzeer innovatief. En dat alles vanuit het idee sport én samenleving een impuls te geven.

KNZB-manager Mathieu Daalder vindt dat andere sportbonden ook wat meer durf zouden moeten tonen. "Wij zeggen niet dat dit het Ei van Columbus is, maar we hebben wel initiatief getoond. We zijn ermee aan de slag gegaan en houden het vol. En we zijn enthousiast over onze stap. Andere bonden zijn misschien nog wat voorzichtig, vinden het eng ondernemerschap te tonen. Wij geloven echter dat dit de oplossing voor de toekomst is. Ik zou hierbij die bonden dan ook aan willen sporen te kiezen voor goede en maatschappelijke (multi)sportaccommodaties, waarbij de verenigingen een rol in de exploitatie gaan spelen."